

Istanbul, la meva ciutat

Ciutat de poesia, Ciutat d'espectacles

Istanbul: la ciutat on dos continents, Àsia i Europa, es troben... I on es troben mil-i-un esperits...

Istanbul: capital de tres imperis successius: el romà, el bizantí i l'otomà... Però també capital de sensacions, de preguntes sense resposta i de somnis... Capítol de la nostra imaginació.

Istanbul, la nostàlgica, perduda en la memòria de la seva antiga glòria, però preservant, gelosa, tots els perfums del passat...

Istanbul, la futurista amb 16 milions d'habitants, 6 milions dels quals són joves plens d'energia, dinamisme i creativitat...

Istanbul, la resistent, que resisteix la brutícia, la pols, el trànsit, la contaminació, la corrupció, que resisteix els cops d'estat militars, la violència policial, el fonamentalisme...

Istanbul, la surrealista, on la crida a la pregària des dels minarets es barreja amb les campanes de les esglésies, amb els esgarips dels venedors ambulants i amb el bategar del cor dels pescadors, mentre la música de rap, de la dansa del ventre, i del rock and roll competeixen entre elles. Entre les veus i els sorolls, entre el silenci i el xiuxiueig, un ritme arítmic sorprenentment harmònic...

Istanbul dels mil perfums, on olors i colors es mesclen; el brogit d'Occident s'abraça amb la serenor i la pobresa d'Orient per donar a llum l'amistat i la generositat...

Istanbul la femenina, la neu, la pluja, el vent... a Istanbul són femenines... Les aigües que baixen des de la Mar Negra a la Mediterrània, el riu que no és un riu, el Bòsfor, que passa eternament sense ser un passatger, és femení, que flueix sense abandonar mai la seva feminitat... I sobretot la primavera a Istanbul és femenina...

Tal i com va dir el poeta Nazim Hikmet: a Istanbul la primavera floreix... com una bellesa nua... gairebé obscena...

Istanbul conquerida tantes i tantes vegades, però encara verge.

Istanbul, ciutat de poetes des dels inicis de l'amor. La ciutat mateixa és poema... Quan el sol es pon, totes les finestres a una banda del Bòsfor són de foc, quan el sol surt s'encén l'altra banda... El sol crea palaus de les mil-i-una nits, palaus a banda i banda... I els corrents del Bòsfor creen la coreografia d'aquesta poesia.

I, finalment, **Istanbul** la misteriosa. La meva ciutat natal, on he viscut segles i segles, però hi continuo descobrint coses noves cada dia. Ciutat que en tot moment et revela un nou misteri.

Istanbul cada dia obre els ulls davant un nou espectacle. Oblida que ella mateixa és un espectacle fabulós i imponent.

Fa alguns anys, **Istanbul** protestà i es va revoltar contra la corrupció i la injustícia. Com a forma de protesta, els habitants d'Istanbul van decidir encendre i apagar els llums tots els vespres a les 9... Encendre els llums... Apagar els llums... Encendre els llums... Apagar els llums...

"Un minut de foscor a canvi de la llum eterna", cridava Istanbul. Tothom ho podia sentir! Calia veure-ho! Tots els vespres, a la mateixa hora, durant tot un mes... centenars de milers de llums que pampalluguejaven a tota la ciutat.

Istanbul, hom diu que és construïda damunt set turons, però avui està construïda damunt set-cents setanta-set turons... Us heu d'imaginar els llums pampalluguejant en tots els set-cents setanta-set turons... L'espectacle més increïble de la ciutat... Allò que mai no s'era vist.

D'ençà d'aquell dia la ciutat no ha parat d'abraçar-me amorosament i de xiuxiuejar a la meua ànima aquests mots: "Per més fosca que sigui la nit segur que el sol sortirà".

Traducció de l'anglès de Francesc Parcerisas

Les cinc menys cinc

Un conte curt de Zeynep Oral

"Una dona casada no s'està tota la nit pels carrers"

"Una dona casada no s'està tota la nit pels carrers"

"Una dona casada no s'està tota la nit pels carrers"

"Una dona casada no s'està tota la nit pels carrers"

La dona va provar de caminar més de pressa, amb passes més contundents i ràpides. A cada passa la veu que sentia esdevenia més punyent: "Una dona casada no s'està tota la nit pels carrers". Com si tots s'haguessin posat d'acord, tothom li cridava a la cara la mateixa frase.

Va mirar el rellotge. Eren les quatre de la matinada.

He de caminar més de pressa. Si no trobo un taxi en aquesta cantonada, estic perduda... Sempre n'hi solia haver, aquí... De què parles! "Sempre!" Com si sempre passessis per aquest carrer a les quatre de la matinada...

D'acord. D'acord. Ho entenc. Tots ho sabem: "Una dona casada no s'està tota la nit pels carrers" Però jo l'he passada! I què! He passat la nit amb algú, en algun lloc, d'alguna manera. I ara, a les quatre de la matinada, torno a casa!

El so de les seves passes al carrer no l'ajudava a apagar la veu dintre del seu cap.

El seu pare, amb la mirada desencaixada més per la desil·lusió que no pas per la sorpresa, mussità:

--Nena llesta, hauries de ser-ne conscient. ¿Com se t'acut ignorar que una dona casada no s'està tota la nit pels carrers?

La seva mare gemegava:

--Déu meu, no ens ho mereixíem.

El professor l'havia feta sortir a la pissarra:

--Digues el subjecte, el verb, l'adjectiu i l'adverbi d'aquesta frase. ""Una dona casada no s'està tota la nit pels carrers" --en aquell moment el director de l'escola entrà a l'aula.

--L'adverbi! --crià--. Fixin-se sempre en l'adverbi!

Mai no se'm va donar gaire bé, la gramàtica. ¿Quin era, l'adverbi? Ah, aquella paraula "tota la nit". Durant tota la vida el meu problema han estat les nits, vull dir... els adverbis.

--No et pregunto on o com has passat la nit --li deia el marit--, però hauries de saber que una dona casada no...

--Es passa de ratlla --deien els seus amics--, una dona casada...

Apa, vinga! Encara no és de matí! No es pot dir que he passat tota la nit fora o que he arribat a casa de dia. Encara és fosc. He arribat tard per la nit, això és tot... ¿Quina és la diferència? Les dotze, les dues, o les quatre de la nit... ¿Per què ha de ser tan important una diferència de dues hores? Diguem que era tard per la nit... Apa! Deixa d'enganyar-te. Són les quatre de la matinada i això vol dir que has passat tota la nit fora. I una dona casada no s'està tota la nit pels carrers...

Per començar no era pels carrers. Era en una reunió. Una reunió il·legal..., no, no, una reunió legal... Vull dir que era pràcticament del tot legal, quasi il·legal.. No! Mai no diria aquestes coses... Mai no els donaria cap pista d'on era, amb qui o del que feia...

Va mirar el rellotge. Les quatre i dotze minuts. Pels carrers no hi havia ni una ànima, només ella. La gent, els cotxes, tot s'havia evaporat com per encanteri. Les parets altes i fosques dels edificis feien que el carrer, estret de mena, semblés encara més estret. Era un laberint? Un parany? Mai no s'havia imaginat que trigaria tant per arribar caminant fins a casa...

Cinc illes... Cinc illes més i arribaré a la cruïlla, prop de casa. deu minuts com a molt... Tan de bo no m'hagués posat aquests tacons alts. No és que siguin incòmodes, però provoquen un repic que m'espanta! I si me'ls trec? Només faltaria això! "Una dona no camina descalça pels carrers" s'afegiria a "Una dona casada no s'està tota la nit pels carrers". Sobretot a les quatre de la matinada! No, no, la meua mare no ho suportaria! D'acord, estic casada. He passat la nit fora. Torno a casa a les quatre de la matinada, no a un quart de cinc --i descalça! Això és massa!. La mare no ho resistirà. Filla meua, si no ets capaç de pensar en tu mateixa, o en nosaltres, com a mínim pensa en els teus fills...

Els meus fills...

Déu meu! Els meus fills? ¿Els també saben que una dona casada no s'està tota la nit pels carrers...? Un té tres anys i l'altre cinc... Però potser ho saben, potser algú ja els ho ha ensenyat... Mare, ¿no te n'avergonyeixes? No saps que una dona... Quina vergonya, mare, quina vergonya...

Doncs no, no me n'avergonyeixo. Gens. Vull dir, no, a aquesta hora dormen... Quina bajanada! Ningú no dorm. Tots estan llevats esperant-te. El retorn a casa d'una mala mare, d'una dona casada a les quatre de la matinada.

Va mirar el rellotge. Un quart i cinc minuts de cinc. ¿Per què dimonis ressonaven amb tanta força, les seves passes? A mida que es feien més fortes, les veus dins del seu cap també esdevenien més potents. Va intentar caminar de puntetes i no sobre els tacons. Inútil. Això la fa fer alentir i multiplicà els seus temors, l'angoixa, la intranquil·litat.. Al cap i a la fi el món no s'acaba aquí... Però no l'ajudà... Milers de veus que cridaven "una dona casada no s'està tota la nit pels carrers" repetien el refrany.

Ho sé. Ara ningú no dorm. Tots estan esperant-me. Els de casa, els veïns, tot el carrer, el botiguer del xamfrà, el farmacèutic del davant i el carnisser del costat...

No n'hi ha cap que dormi. Tots aguaiten que torni, aguaiten per veure una dona casada que torna a casa després d'haver passat la nit fora... Alguns han sortit als balcons, d'altres són a les finestres, els més decidits són al carrer... N'hi ha que porten pals a les mans. El carnisser vigila el portal de casa amb els seus enormes coltells. El botiguer està preparat per llençar tomàquets i ous.. Ara tots criden: "una dona casada no s'està tota la nit pels carrers."

Un moment. Deixeu-me que us expliqui...

No hi ha res a explicar! Calla! No tens dret ni a obrir la boca... Ja sabíem que era dolenta. Els seus pares són gent respectable. Ja els vaig dir que havien de vigilar la seva filla. Però a qui li importa? I jo... Li he repetit al seu marit que no li donés tanta llibertat... Si sabéssiu tot el que jo sé... (Aquest últim a parlar era el porter de casa. De tota manera mai no m'ha agradat.)

Sisplau, doneu-me l'oportunitat d'explicar-ho tot. Si poguéssiu callar un moment i escoltar, llavors comprendríeu que...

És inútil! No volen escoltar-me. Estan irats. Se senten ofesos.

Un començava cridar. Ja li donaràs explicacions al jutge, no a nosaltres! Que els tribunals decideixin!

Què vols dir? Quins tribunals? Quin jutge? No sóc culpable, no he fet pas res dolent...

El cercle s'estreny al meu voltant. Duen pals, ganivets i armes a les mans. Altra gent d'altres carrers s'hi afegeix. Tota la ciutat se suma a aquesta rotllana.

He de fugir. He de córrer. O em linxaran. No, no vull que em linxin! No he fet pas res dolent! He de córrer! He de fugir corrent, ben lluny! He de córrer més i més de pressa, i més de pressa, més de pressa, més de pressa...

--Atura't!

--Quieta allà on ets!

L'ordre tallà l'alba. Tallà la dona i la seva por. Es va aturar. No era conscient de quanta estona feia que corria. Es va aturar i va mirar al voltant. Es trobava a la cruïlla a prop de casa seva. Tenia un jeep militar al davant. Dos soldats amb els fusells que l'apuntaven eren palplantats davant del jeep.

Es va aturar.

Amb la mirada ho va recórrer tot. Estava espantada. ¿Què hi feien els soldats, allà? ¿No corresponia a la policia vigilar la moral de les dones casades? ¿O és que ara els deures de la policia havien estat traspassats als militars? Ara ni tan sols sap davant de qui ha de defensar-se. Fa uns minuts ha escoltat els mots "jutge", "tribunal"... Si els soldats pensen fer-li un judici allà mateix, al xamfrà, al jeep... No, al jeep no, al carrer, davant de tothom...

No diré res. No diré res fins que no arribi el meu advocat. Tinc els meus drets... Merda! Aquesta xerrameca només serveix als serials americans que mires a la tele. Aquí no serveix de res! Potser... Potser aquest jeep, aquests soldats són aquí per rescatar-me de ser linxada... Els militars sovint parlen de salvar la nació. Ara la nació no importa gaire, ¿per què no em salveu a mi?

De cop i volta va adonar-se que totes les veus que cridaven "una dona casada no s'està tota la nit pels carrers" havien emmudit. Quan ho va comprendre sentí ganes de posar-se a riure, però no podia.

L'ordre tornà a ser repetida:

--Atura't on ets! --I després una altra ordre: --Ensenya'ns el teu carnet d'identitat!

Els va donar la identificació. Mentre els la lliurava, es preguntà si hi posava quin era el seu estat civil... Van mirar el carnet i l'hi van tornar.

--On vas?

--A casa meva... --No va dir que era una dona casada. Tampoc no li ho havien preguntat...

--On vius?

--Aquí mateix --va respondre i afegí: --Sóc una dona casada i tinc dues criatures.

--D'acord. Pots seguir --van dir-li.

Es va posar a caminar molt a poc a poc. Li tremolaven els genolls, de por o de tant córrer. No ho sabia... Només sabia que ja no sentia el repicar de les passes. Sentia les mirades clavades en ella mentre s'allunyava... He de mirar cap als peus, va pensar mentre avançava amb el cap dret. Hi havia llums a les finestres. Semblava que tothom estigués despert.

Tots em deuen estar mirant. Deuen xiuxiuejar darrere les cortines. Tots sabem que has passat tota la nit al carrer. No ens pots enganyar. Ho sabem tot... Ara alçaran les seves veus indignades i els punys exasperats... Llançaran la seva ràbia des de les finestres, per allisonar-la...

Caminava cap a casa seva. No va apressar el pas. Les cames li tremolaven. La vostra ràbia és inútil, m'acaben de declarar innocent, aquí, a la cruïlla. La policia, vull dir els militars, els dos soldats ho han entès tot. Sóc una dona casada, tinc dues criatures, els ho he dit i m'han deixat anar.

Era a punt d'arribar a la porta. Els veïns del primer pis la saludaven. Hi havia gent a totes les finestres de totes les cases del carrer. Se saludaven, feien gestos amb els braços. Semblaven preocupats però ningú no semblava hostil envers ella. Tot comptat i debatut, no semblava que l'anessin a linxar.

Va arribar a la porta. El porter li sortí a l'encontre amb un gran somriure.

--Bones notícies, senyora. --I mentre ella pujava les escales, encara li va dir: -- Gràcies a Alà, hem viscut per veure aquest dia.

En lloc de preguntar-se quina devia ser la notícia, ella va pensar: oh, com l'odio.

No li va caldre buscar les claus o tocar el timbre. La porta era oberta. Totes les portes dels pisos al seu replà eren obertes. Se sentia soroll i enrenou a tots ells.

Va dirigir-se directament a la sala d'estar. El seu marit era allà. Se la mirava, però no s'havia mogut del lloc on era assegut, al costat de la ràdio.

--Mira, estimat --va dir ella-- ja sé que una dona casada no passa tota la nit fora, però anit...

Ell es va dur el dit als llavis, tot fent-li gest que callés. Després se l'assegué a la falda, abraçant-la amb força, amb amor.

Una veu fonda masculina anunciava per la ràdio:

--A l'honorable Nació Turca... Sota les actuals circumstàncies, les Forces Armades turques han decidit complir amb el seu deure de protegir i salvar la República Turca en nom de la Nació Turca i, segons els comandaments militars, han pres control total del govern del país.

El parlament i el govern han estat dissolts. La immunitat dels membres del parlament ha quedat abolida. Tots els partits polítics han quedat prohibits. La llei marcial ha estat implantada a tot el país. Queda prohibit sortir del país. A fi i efecte de garantir la seguretat dels ciutadans, a partir de les cinc d'aquesta matinada s'ha decretat el toc de queda. Queda prohibit sortir al carrer.

Va mirar-se el rellotge. Faltaven cinc minuts per a les cinc...

Traducció de l'anglès de Francesc Parcerisas